

The main emphasis was placed on the peculiarities of forensic and psychological examination of minors – victims in cases of sexual offenses and in cases brought about by the failure of parents to fulfill their duties, which led to grave consequences. The main approaches to solving psychological issues that arise in practice have been stated.

It has been stressed that the ability of the victim to understand the nature of the actions against him and actions of the offender involves sufficient formation of the level of mental development, awareness of sexual relations between a man and a woman, the ability to distinguish the elements of sexual nature in the behavior of the opposite sex, to assess the criminal nature of the situation, to recognize real intentions of the offender, to assess the perspectives and possible consequences of the situation.

Forensic and psychological examination is one of the means of establishing the truth in the proceedings and a source of evidence in the case. While investigating criminal cases by the results of a forensic and psychological examination concerning minors, answers to the raised questions are provided on the basis of the analysis of the criminal case files and the establishment of peculiarities of the mental activity of minors that are essential for a criminal case.

Keywords: forensic and psychological examination, substantive types, minors, individual and psychological features, ability of minors.

УДК 343.10

Б. Ю. ГОЛОВКО,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ЕТАПУ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Установлено, що сутність етапу закінчення досудового розслідування полягає у врегульованій КПК України діяльності учасників кримінального провадження, яка має значення для подальшого його перебігу внаслідок ухвалення підсумкового рішення, а зміст утворюється комплексом процесуальних дій організаційно-комунікативного характеру. Запропоновано виділити у структурі нагляду прокурора за додержанням законів під час проведення досудового розслідування окремих напрям – процесуальне керівництво прокурором закінченням досудового розслідування.

Ключові слова: кримінальне провадження, кримінальна процесуальна діяльність, нагляд прокурора, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

Holovko, B. Yu. (2017), "The essence and content of the stage of conclusion of the pre-trial investigation and their significance for the criminal procedural activity of a prosecutor" ["Sutnist i zmist etapu zakinchennia dosudovoho rozsliduvannia ta yikh znachennia dlia kryminalnoi protsesualnoi diialnosti prokurora"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 82–88.

Постановка проблеми. Дієва реалізація прокурором у кримінальному процесі його повноважень і здійснення ним ефективного нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування певним чином залежать від етапу провадження, на якому прокурор здійснює свою кримінальну процесуальну діяльність. Це потребує належним чином опрацьованої теоретичної бази та практичних рекомендацій із приводу питань структури кримінального процесу України, сутності та змісту кримінальної процесуальної діяльності його учасників і специфіки реалізації ними їх кримінального процесуального статусу на кожному етапі кримінального провадження. Саме тому ці питання не втрачають своєї актуальності, у тому числі для з'ясування змісту та сутності етапів кримінального провадження. Це

виступає умовою формування як теоретичного, так і практичного підґрунтя для підвищення ефективності та дієвості наглядової діяльності прокурора у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зауважити, що впродовж усього реформування вітчизняного кримінального процесу питанням закінчення досудового розслідування було присвячено багато праць науковців. Зокрема, ці питання розглядали такі вчені, як С. М. Благодир, Н. Л. Боржецька, Г. І. Глобенко, О. А. Губська, Т. В. Каткова, В. М. Кобернюк, Г. Р. Крет, М. О. Майгур, Г. В. Рось, О. О. Торбас, Д. В. Шилова та низка інших. Але, як свідчить аналіз наукової літератури, у більшості праць, присвячених питанням форм закінчення досудового розслідування, вчені хоча і характеризують ту чи іншу його форму,

але при цьому лише констатують сам факт наявності такого етапу без змістовного дослідження сутності та змісту відповідної форми завершення досудового розслідування. Також у цих дослідженнях, як правило, не приділялося достатньої уваги питанням участі прокурора на цьому етапі досудового розслідування, хоча з моменту ухвалення у 2012 р. КПК України його роль на досудовому слідстві й під час його закінчення істотно змінилася.

Відсутність комплексних досліджень питань сутності та змісту етапу завершення досудового розслідування, а також ролі прокурора під час його закінчення не забезпечує правозастосовну практику й теорію сучасними правовими та теоретичними засобами вдосконалення процесуальної діяльності та підвищення рівня захисту прав, свобод і законних інтересів учасників процесу. Зокрема, Н. Л. Боржецька небезпідставно вказує, що хоча власне закінченню досудового розслідування присвячувало свої наукові праці чимало процесуалістів, але в кримінальній процесуальній науці відсутнє визначення поняття форми закінчення досудового розслідування [1, с. 77]. До того ж правозастосовна практика у цьому питанні постійно вдосконалюється, що потребує врахування змін у чинному законодавстві та втілення у практику сучасних форм реалізації норм КК і КПК України.

Мета статті полягає у з'ясуванні сутності та змісту етапу закінчення досудового розслідування й установленні їх значення для кримінальної процесуальної діяльності прокурора.

Виклад основного матеріалу. Констатація в науковій літературі факту, що закінчення досудового розслідування характеризується як самостійний етап цієї стадії [2, с. 60; 3, с. 113; 4, с. 514], ставить питання визначення його сутності та змісту як відносно самостійних явищ у сфері кримінального судочинства. Його вирішення матиме значення для формування підґрунтя для подальшого наукового дослідження питань удосконалення процесуального порядку реалізації форм закінчення досудового розслідування, а також для з'ясування специфіки кримінальної процесуальної діяльності прокурора на цьому етапі.

Так, насамперед зауважимо, що в літературі немає єдності серед науковців із приводу сутності досліджуваного етапу першої стадії кримінального провадження. Наприклад, її часто визначають у контексті остаточного рішення, яке ухвалюється на цьому етапі. Зокрема, Г. І. Глобенко вказує, що «закінчення досудового розслідування є заключним етапом процесуальної діяльності, під час якого приймаються

рішення, передбачені ч. 2 ст. 283 КПК України» [2, с. 60], або звертає увагу на те, що «закінчення досудового слідства є етапом провадження в кримінальній справі, на якому слідчий ... приймає остаточне рішення про подальший рух кримінальної справи» [3, с. 113]. Витоки цієї позиції, напевне, кореняться у збігу назви форми закінчення з однойменним процесуальним документом, який до того ж завершує процесуальну діяльність на цьому етапі та стадії досудового розслідування взагалі. Але слід мати на увазі, що винесення підсумкового акта притаманне фактично будь-якій структурній частині кримінально провадження, причому цей акт лише фіксує результат процесуальної діяльності. Вважаємо, що акцент слід робити на інших проявах цього етапу.

Також як приклад визначення сутності цього етапу згадаємо точку зору, висловлену у підручнику «Кримінальний процес» В. М. Григор'євим, О. В. Победкіним і В. М. Яшиним, які вказують, що термін «закінчення попереднього розслідування» використовується для позначення трьох різних категорій: по-перше, підсумкового рішення у кримінальній справі, ухваленого компетентною посадовою особою й закріплене у відповідному процесуальному документі (акті), по-друге, як кримінальний процесуальний інститут, тобто сукупність норм права, які регламентують групу однорідних суспільних відносин, по-третє, один з етапів (частин) стадії попереднього розслідування, яким завершується не тільки ця стадія, але і все кримінальне провадження в цілому [4, с. 514–515]. Хоча далі автори під закінченням досудового розслідування пропонують розуміти «заклучний етап (частина) стадії попереднього розслідування, який становить комплекс процесуальних дій та правовідносин (виділено нами – Авт.), спрямованих на перевірку ... розслідування та забезпечення прав та законних інтересів учасників процесу, остаточну систематизацію матеріалів кримінальної справи, формулювання ... висновків у справі у підсумковому рішенні та спрямування справи за належністю» [4, с. 515, 517–518]. Аналіз їх позиції показує, що поряд із трьома названими вище категоріями «закінчення попереднього розслідування» фактично виділяється четверте – комплекс процесуальних дій і правовідносин. Це певним чином підтверджує висловлене нами припущення, що серед науковців немає єдності з приводу визначення сутності цього етапу досудового розслідування.

У контексті дослідження цього питання згадаємо змістовний огляд точок зору науковців,

здійснений Д. В. Шиловой, з приводу сутності такої форми закінчення досудового розслідування, як закриття кримінального провадження. Дослідниця зазначає, що аналіз праць науковців, які займалися цим питанням, засвідчує, що закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування – явище багатаспектне, і його доцільно розглядати як:

- 1) завершальний етап досудового розслідування (П. А. Лупінська, В. М. Григор'єв, С. П. Єфімичев, Н. А. Якубович);
- 2) процесуальний акт (дію), що відображає рішення уповноваженої на те посадової особи про відсутність необхідних для кримінального судочинства передумов і про відмову від подальшого ведення справи (Н. В. Жогін, Ф. П. Фаткуллін);
- 3) одну з форм закінчення досудового розслідування (Р. Г. Іскандеров, Т. В. Каткова, А. Г. Каткова, О. В. Волінська, Г. П. Хімічева, О. В. Мічурина, О. В. Хімічева);
- 4) юридичний факт – з моменту закриття кримінальної справи заінтересовані особи набувають право на оскарження постанови про її закриття, право на реабілітацію та ін. (А. Я. Дубінський, В. А. Михайлов, С. А. Шейфер);
- 5) процесуальну гарантію проти необгрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності;
- 6) самостійний правовий інститут (сукупність норм, що регулюють правовідносини у цій сфері) (А. С. Барабаш, Л. М. Володіна, В. А. Ковальов) [5, с. 16–17].

Зі свого боку зауважимо, що ознайомлення з групуванням, здійсненим Д. В. Шиловой, дає підстави для висловлення певних критичних зауважень щодо окремих точок зору науковців. Так, вважати закінчення процесуальною гарантією навряд чи можна, адже як етап досудового розслідування таку функцію він не виконує. Скоріше за все, слід говорити про нагляд прокурора на цьому етапі, який дійсно визнається гарантією законності у кримінальному провадженні та захисту прав людини [6, с. 74], а також про специфіку реалізації засад кримінального провадження на цьому етапі (наприклад, права на захист, розумних строків тощо). Також, як вважається, немає підстав розрізняти закінчення як юридичний факт і як процесуальний акт (дію), адже юридичні факти існують у вигляді дій та подій [7, с. 346], де такою дією якраз і виступає складання прокурором відповідного акту (ч. 2 ст. 283 КПК України). Недостатньо обгрунтованим вважаємо розрізнення як самостійних явищ і виділення як окремих аспектів сутності закриття кримінального провадження «завершальний етап досудового розслідування» та «одну з форм закінчення досудового розслідування», адже за логікою

розгортання кримінального провадження завершальний етап якраз і втілюється у відповідну форму, а з іншого боку – певна форма закінчення знаменує завершальний етап стадії, тому вони разом і утворюють певне поняття, наприклад «завершальний етап досудового розслідування у формі закриття кримінального провадження».

Зі свого боку констатуємо, що, досліджуючи питання закінчення досудового розслідування з позиції його сутності, слід указати на ту обставину, що у будь-якому разі воно повинно розглядатися як частина, невід'ємна складова кримінального провадження (кримінального процесу). Ця констатація ґрунтується на врахуванні зв'язку філософських категорій цілого та частини. Це дає підставу для важливого методологічного висновку щодо визначення сутності закінчення досудового розслідування. Нагадаємо, що категорії цілого й частини виражають такий зв'язок між предметами, коли один предмет є об'єднанням інших предметів і утворюється з них як зі своїх частин, а категорія частини характеризує предмет не сам по собі, а лише у його відношенні до того, складовим компонентом чого він є, до чого він належить, де сама частина піддається впливу дії цілого, яке є присутнім у своїх частинах [8, с. 273]. Із цього приводу Д. А. Керімов зауважує, що частина в праві має двосторонню природу: з одного боку, вона характеризується своїми індивідуальними особливостями, а з іншого – ці особливості набувають специфічного відтінку в результаті впливу інших частин і самого цілого, до складу якого вони належать, адже частина завжди має на собі відбиток цілого, зберігаючи, однак, свою особливість; і саме завдяки тому, що частина має особливість, вона посідає відповідне місце в цілому й відіграє в ньому певну роль [9, с. 233]. Тому, з одного боку, можна казати про сутність закінчення досудового розслідування як про явище, наділене «індивідуальними особливостями», а з іншого – розглядати його як явище, яке «має на собі відбиток цілого» – кримінального процесу та його властивостей.

Отже, сутність закінчення досудового розслідування повинна відображати основні властивості цілого – кримінального процесу, до якого воно входить як його частина. В юридичній науці кримінальний процес визначається у кількох значеннях: як особливий вид державної діяльності з реалізації норм кримінального процесуального права; як галузь права, як сукупність правових норм, що регулюють відносини між учасниками кримінального провадження, які

виникли під час їх процесуальної діяльності; як одна з галузей правової науки, що розкриває сутність кримінального процесу, закономірності його виникнення та розвитку [10, с. 7; 11, с. 5–6].

Таким чином, є всі підстави говорити про те, що закінчення досудового розслідування слід розглядати та досліджувати, по-перше, як діяльність із реалізації норм кримінального процесуального права на окремому етапі кримінального провадження, по-друге, як сукупність кримінальних процесуальних норм, які регулюють відносини між учасниками кримінального провадження, що виникли під час закінчення досудового розслідування, по-третє, як частину теорії кримінального процесу, яка розкриває сутність цього кінцевого етапу досудового розслідування, закономірності його виникнення та розвитку, а також опрацьовує шляхи його вдосконалення (як діяльності та як сукупності норм). У цьому контексті подамо точку зору Л. М. Лобойка та О. А. Банчука, які обгрунтовано вказують, що в теорії процесу переважає підхід, прибічники якого розглядають кримінальний процес як специфічну діяльність органів правопорядку із застосування норм права [12, с. 14–15]. На підставі цього ми робимо висновок, що в контексті нашого дослідження слід підтримати цю позицію, яка презентує діяльнісний підхід до аналізу явищ у сфері кримінального процесу. І як приклад такого підходу наведемо позицію Є. Д. Лук'янчикова, який визначає досудове провадження як діяльність уповноважених державних органів, що відбувається у досудових стадіях процесуальними формами і спрямується на виявлення та розслідування злочинів і вирішення кримінальних справ [13, с. 106–107]. До речі, автори КПК України у п. 10 ст. 3 КПК України визначають кримінальне провадження як процесуальні дії у зв'язку з учиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Тобто кримінальне провадження – це вся процесуальна діяльність від його відкриття до винесення вироку, а частиною такої діяльності є етап закінчення досудового розслідування.

Саме тому слід погодитися, наприклад, із В. М. Григор'євим, О. В. Победкіним і В. М. Яшиним, які, на наш погляд, слушно вказують, що зміст завершального етапу досудового розслідування, незалежно від форми закінчення, становлять відповідні процесуальні дії [4, с. 515–516]. Те, що закінчення досудового слідства є не лише рішенням, але й об'ємним за змістом етапом роботи, що передує його ухваленню,

який складається з сукупності таких дій, є визнаною точкою зору [14, с. 8]. Так, О. О. Торбас визначає закінчення досудового розслідування як *цілу сукупність дій* [15, с. 7]. Отже, є всі підстави зазначити, що сутність закінчення досудового розслідування як самостійного його етапу полягає у здійсненні уповноваженими особами (слідчим, прокурором) відповідної процесуальної діяльності на цій стадії кримінального провадження, яка має значення як для подальшого його перебігу, так і для досягнення його завдань.

Що стосується характеристики змісту закінчення досудового розслідування як процесуальної діяльності слідчого та прокурора на останньому етапі цієї стадії, то подамо результат узагальнення точок зору науковців із цього приводу. Проведений нами аналіз засвідчує, що до переліку дій, які утворюють зміст кримінальної процесуальної діяльності під час закінчення досудового слідства, переважним чином відносять: 1) аналіз та оцінку зібраних доказів із точки зору їх достатності для ухвалення відповідного процесуального рішення; 2) систематизацію та належне оформлення матеріалів кримінальної справи; 3) ухвалення рішення про форму закінчення провадження у справі; 4) повідомлення сторін провадження про його закінчення; 5) надання можливості учасникам провадження ознайомитися з його матеріалами; 6) вирішення клопотань, що надійшли від учасників процесу; 7) складання підсумкового процесуального документа; 8) прокурорський нагляд за законністю та обгрунтованістю ухвалених рішень; 9) реалізацію інших процесуальних рішень, обумовлених специфікою форми закінчення розслідування [4, с. 515–516; 14, с. 8; 15, с. 7; 16, с. 460]. Тобто, як можна перекоонатися з вивчення зазначеного вище переліку дій, що і утворюють зміст цього етапу, в його рамках слідчим, прокурором послідовно здійснюється комплекс процесуальних дій організаційно-комунікативного характеру, результатом якого є ухвалення підсумкового рішення на стадії досудового розслідування та перехід кримінального провадження до його судових стадій або повне припинення.

Також ученими-процесуалістами звертається увага на те, що закінчити досудове розслідування й ухвалити уповноваженим органом рішення про подальший рух кримінального провадження можна лише тоді, коли його завдання (встановлено подію злочину й викрито винуватих осіб, усебічно, повно й об'єктивно досліджено всі обставини тощо) виконано. І для цього слідчий, прокурор повинні дійти

висновку, що всі обставини, які становлять предмет доказування у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК), були з'ясовані й немає необхідності проведення ще якихось слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій, спрямованих на збирання, перевірку та дослідження доказів, де проведене слідчим чи прокурором оцінювання зібраних у провадженні доказів визначає, яку саме форму підсумкового рішення треба ухвалити [15, с. 7; 17, с. 595; 18, с. 290; 19, с. 705; 20, с. 6]. Зазначене свідчить про те, що діяльність слідчого та прокурора на вказаному етапі пов'язується з дотриманням ними певних умов та обов'язковим виконанням відповідних дій, що, поза будь-яким сумнівом, є ні чим іншим, як результатом впливу на їх діяльність кримінальної процесуальної форми.

Отже, оскільки йдеться про процесуальну форму закінчення досудового розслідування, то вона повинна відповідати і структурним елементам, які визначають внутрішній зміст процесуальної форми здійснення кримінального провадження взагалі (порядок та умови виконання окремих процесуальних дій, порядок та підстави ухвалення процесуальних рішень, юридичні процедури діяльності тощо [10, с. 14; 11, с. 12; 18, с. 32]). Послідовне розкриття їх реалізації щодо досліджуваного етапу досудового розслідування забезпечить усебічний його аналіз, а також надасть можливість більш повно визначити місце прокурора у тих правовідносинах, які виникають при цьому та з'ясувати зміст його кримінальної процесуальної діяльності.

У контексті цього висновку звернемо увагу на позицію Н. Л. Боржецької, яка заважає, що форми закінчення досудового розслідування варто розглядати через розкриття змісту складових елементів цих кримінальних процесуальних понять. До складових елементів форми закінчення досудового розслідування варто віднести: 1) умови закінчення досудового розслідування; 2) підстави закінчення досудового розслідування; 3) процесуальну процедуру (порядок) закінчення досудового розслідування; 4) суб'єктів, які здійснюють завершальний етап досудового розслідування (беруть участь у його здійсненні); 5) процесуальний документ, що складається на етапі завершення досудового розслідування, його форму та зміст [1, с. 79]. Ця думка заслуговує на увагу.

З урахуванням отриманих у цій статті результатів позицію Н. Л. Боржецької можна взяти як основу схеми загального аналізу прокурором етапу закінчення досудового розслідуван-

ня, а до її складових пропонуємо віднести: 1) доведення умов та підстав закінчення досудового розслідування; 2) стан виконання завдань на етапі закінчення досудового розслідування; 3) дотримання процедури (процесуального порядку) закінчення досудового розслідування; 4) забезпечення прав учасників кримінального провадження, які беруть участь у завершальному етапі досудового розслідування; 5) зміст підсумкового процесуального рішення. Вважаємо, що ця схема аналізу не лише враховує сутність і зміст закінчення досудового розслідування як його самостійного етапу, а й створює належні передумови для ефективного нагляду з боку прокурора за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

Висновки. Як узагальнення дослідження питань сутності та змісту закінчення досудового розслідування й значення їх для діяльності прокурора зауважимо таке:

– закінчення досудового розслідування, враховуючи його правову природу як частини кримінального провадження, доцільно розглядати, по-перше, як складову кримінальної процесуальної діяльності на окремому етапі кримінального провадження; по-друге, як сукупність кримінальних процесуальних норм, які регулюють процесуальний порядок такої діяльності; по-третє, як частину теорії кримінального процесу, яка забезпечує можливість опрацювання шляхів удосконалення закінчення досудового розслідування (діяльності та сукупності норм);

– сутність закінчення досудового розслідування як самостійного його етапу полягає у здійсненні уповноваженими на ведення кримінального провадження особами (слідчим, прокурором) відповідної процесуальної діяльності (комплексу процесуальних дій організаційно-комунікативного характеру, які і утворюють зміст цього етапу), яка має значення як для подальшого його перебігу внаслідок ухвалення відповідного підсумкового рішення, так і для досягнення завдань кримінального провадження в цілому;

– структуру форми закінчення досудового розслідування, яка є об'єктом нагляду з боку прокурора, можна визначити як сукупність юридично значущих фактів і процесуальних дій, які призводять до виконання завдань цього етапу та створення передумов для виконання завдань кримінального провадження в цілому, складовими якої є: 1) умови та підстави закінчення досудового розслідування; 2) стан виконання завдань на етапі закінчення досудового розслідування; 3) дотримання процедури (процесуального порядку) закінчення досудового

розслідування; 4) забезпечення прав учасників кримінального провадження, які беруть участь у завершальному етапі досудового розслідування; 5) зміст підсумкового процесуального рішення; – урахуваючи зміст положення ч. 2 ст. 36 КПК України, яке стосується ролі прокурора на стадії досудового розслідування та кожного її етапу, вважаємо за можливе як об'єкт наукового аналізу та методичного забезпечення, а також як відносно окремий напрям діяльності прокурора в межах здійснення ним нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування виділити процесуальне керівництво закінченням досудового розсліду-

вання, де предметом наглядової діяльності в такому разі виступає сутність (процесуальна діяльність учасників провадження) та зміст (виконання ними відповідних дій на цьому етапі) закінчення досудового розслідування.

Перспективними напрямками подальших досліджень проблематики кримінальної процесуальної діяльності прокурора на етапі закінчення досудового розслідування слід вважати питання особливостей реалізації його повноважень на цьому етапі, нагляд за додержанням законів під час проведення якого здійснює прокурор, а також специфіки його процесуальної форми.

Список бібліографічних посилань

1. Боржецька Н. Л. Поняття «форма закінчення досудового розслідування». *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 10. С. 76–81.
2. Глобенко Г. І. Окремі питання процесуального порядку закінчення досудового розслідування. *Право і Безпека*. 2016. № 4 (63). С. 60–64.
3. Майгур М. О. Обвинувальний висновок: теоретичні та практичні питання. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 1. С. 113–119.
4. Григорьев В. Н., Победкин А. В., Яшин В. Н. Уголовный процесс : учеб. М. : Эксмо, 2005. 832 с.
5. Шилова Д. В. Захист прав та законних інтересів учасників кримінального провадження при його закритті на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2014. 228 с.
6. Юрчишин В. Нагляд прокурора при провадженні досудового розслідування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 3. С. 74–77.
7. Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юрид. ВНЗ / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2011. 584 с.
8. Спиркин А. Г. Философия : учеб. М. : Гардарика, 2006. 736 с.
9. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). 2-е изд. М. : Аванта+, 2001. 560 с.
10. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2013. 824 с.
11. Кримінальний процес України: загальна частина : підручник / О. О. Волобуєва, Л. М. Лобойко, Т. О. Лоскутов та ін. Київ : Дакор, 2015. 172 с.
12. Лобойко Л. М., Банчук О. А. Кримінальний процес : навч. посіб. Київ : Ваїте, 2014. 280 с.
13. Лук'янчиков Є. Д. Досудове провадження і його система. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2001. № 2 (5). С. 106–112.
14. Глобенко Г. І. Закриття кримінальних справ з не реабілітуючих підстав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2007. 19 с.
15. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2015. 19 с.
16. Смирнов А. В., Калиновский К. Б. Уголовный процесс : учеб. / под общ. ред. А. В. Смирнова. 4-е изд., перераб. и доп. М. : КноРус, 2008. 704 с.
17. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Харків : Одиссей, 2013. 1104 с.
18. Кримінальний процес України : підручник / Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний, О. І. Галаган та ін. ; за ред. В. В. Коваленка та ін. Київ : Центр учб. літ., 2013. 544 с.
19. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2013. 768 с.
20. Губська О. А. Процесуальні питання звільнення особи від кримінальної відповідальності за не реабілітуючими обставинами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2002. 18 с.

Надійшла до редколегії 26.11.2017

ГОЛОВКО Б. Ю. СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ЭТАПА ОКОНЧАНИЯ ДОСУДЕБНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ УГОЛОВНОЙ ПРОЦЕССУАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОКУРОРА

Установлено, что сущность этапа окончания досудебного расследования заключается в урегулированной УПК Украины деятельности участников уголовного производства, имеющей значение для дальнейшего его течения вследствие принятия итогового решения, а содержание

обраується комплексом процесуальних дій організаційно-комунікативного характера. Предложено виділити в структурі надзорної діяльності прокурора за дотриманням законів при проведенні досудебного розслідування окреме направлення – процесуальне керівництво прокурором закінченням досудебного розслідування.

Ключеві слова: *уголовне виробництво, уголовна процесуальна діяльність, надзор прокурора, процесуальне керівництво досудебним розслідуванням.*

HOLOVKO V. YU. THE ESSENCE AND CONTENT OF THE STAGE OF CONCLUSION OF THE PRE-TRIAL INVESTIGATION AND THEIR SIGNIFICANCE FOR THE CRIMINAL PROCEDURAL ACTIVITY OF A PROSECUTOR

It has been proved that the conclusion of the pre-trial investigation, taking into account its legal nature as a part of the criminal proceedings, is expedient to consider, firstly, as a component of the criminal procedural activity at a certain stage of criminal proceedings; and secondly, as a set of criminal procedural norms that regulate the procedure of such activities; thirdly, as a part of the theory of criminal procedure, which provides the opportunity to work out the ways to improve the conclusion of the pre-trial investigation (activities and a set of norms). It has been established that the essence of this stage consists in the activity of the participants of criminal proceedings regulated by the Criminal Procedural Code of Ukraine, which matters for its further course as a result of adopting the final decision, and the content is formed by a complex of procedural actions of organizational and communicative nature. The structure of the form of the conclusion of the pre-trial investigation, which is the object of supervision by a prosecutor, has been defined as a set of legally significant facts and procedural actions that lead to the fulfillment of the tasks of this stage and the creation of preconditions for the fulfillment of the tasks of the criminal proceedings in general; its components include: 1) the conditions and grounds for the termination of the pre-trial investigation; 2) the state of execution of tasks at the stage of the conclusion of the pre-trial investigation; 3) compliance with the procedure of the conclusion of the pre-trial investigation; 4) ensuring the rights of participants in criminal proceedings involved in the final stage of the pre-trial investigation; 5) the content of the final procedural decision. Within the framework of the prosecutor's supervision over the compliance with the laws during the conduction of the pre-trial investigation, it has been offered to allocate a separate direction – the prosecutor's procedural guidance for the conclusion of the pre-trial investigation.

Keywords: *criminal proceedings, criminal procedural activity, prosecutor's supervision, procedural guidance of pre-trial investigation.*

УДК 343.9:[343.37+343.55](477)''193''

В. А. ГРЕЧЕНКО,

*доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6046-0178>;*

А. М. КЛОЧКО,

*доктор юридичних наук, доцент, проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6898-964X>*

ЗЛОЧИННІСТЬ В УСРР ТА ПРОТИДІЯ ЇЙ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1930-Х РОКІВ

Розглянуто причини й основні прояви злочинності в Українській СРР у першій половині 1930-х років. Основну увагу приділено сутності каральної політики радянської держави, спробам влади протидіяти злочинності й ролі міліції в цьому процесі.

Ключові слова: *Україна, злочинність, міліція, хуліганство, бандитизм.*

Grechenko, V.A. and Klochko, A.M. (2017), "Crime in the Ukrainian Socialist Soviet Republic and combating it in the first half of 1930s" ["Zlochynnist v USRR ta protydia yii u pershii polovyni 1930-kh rokiv"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 88–94.

Постановка проблеми. Розбудова в Україні ні правової держави, зміцнення законності та правопорядку, а також судова реформа і ство-

рення Національної поліції зумовили необхідність переосмислення досвіду протидії злочинності, місця та ролі правоохоронних органів у